

НЕПЕРЕРВНІСТЬ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В МІЖКУРСОВИЙ ПЕРІОД: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У статті розглянуто проблему необхідності продовження освіти в між-курсний період на прикладі проведення науково-методичних семінарів за професіями.

Ключові слова: *неперервність освіти, міжкурсний період, науково-методичний семінар.*

Постановка проблеми

У державній національній програмі «Освіта (Україна XXI століття)» одним із принципів реалізації освіти визначено її неперервність, яка «відкриває можливість для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, досягнення цілісності і наступності в навчанні та вихованні; перетворення набуття освіти в процесі, що триває упродовж всього життя людини» [1]. Державна політика України щодо неперервної освіти ґрунтується на врахуванні світових тенденцій її розвитку в руслі соціально-економічних, соціокультурних, технічних, технологічних змін.

Положення щодо неперервності освіти, як процесу, що триває все життя, в якому важливу роль відіграє поєднання індивідуальних і соціальних аспектів, стало провідним у документі ЮНЕСКО від 1972 р. «Вчитися – щоб жити». У 1974 р. на підставі цієї доповіді було прийнято рішення ЮНЕСКО, яке визначило неперервність основним принципом реформування освіти. Провідною ідеєю, покладеною в основу концепції неперервної освіти, є осмислення того факту, що освіта людини, її загальна і професійна підготовка є не тільки етапом, під час якого вона готується до «справжнього життя», а ще й являється невід'ємною складовою частиною цього життя та перманентно продовжується протягом усього її існування.

Сучасна модель підвищення кваліфікації педагогічних працівників включає курсовий та міжкурсний періоди, які передбачають диференційоване навчання та формування педагогічної майстерності залежно від початкового рівня професійної компетентності. На курсах підвищення кваліфікації педагогічні працівники отримують необхідний мінімум знань з сучасних проблем психології, педагогіки та методики професійного навчання. Для міжкурсного періоду визначається методична робота педагогічних працівників, яка враховує їх професійні потреби та зорієнтована на: розвиток творчої особистості; пріоритетність використання нетрадиційних форм педагогічної діяльності; вивчення передового педагогічного досвіду; самоосвіту; розробку авторських методик та залучення до всіх форм колективної та індивідуальної методичної роботи. Однак ефективно підтримувати високий рівень професійної компетентності педагогічних працівників у міжкурсний період досить важко, що зумовлено кількома причинами: відсутністю широкого доступу до сучасної педагогічної та методичної літератури, обмеженою можливістю ознайомлення з сучасними технологіями виробництва; утрудненням надання кваліфікованої консультативної допомоги з питань упровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес; неможливістю задовольнити власні освітні потреби через

відсутність інформаційного забезпечення. Окрім того в міжкурсовий період необхідно надати можливість педпрацівникам ПТНЗ з різних областей України обмінюватися досвідом та спілкуватися між собою.

Виклад основного матеріалу

Темпи та характеристика розвитку підвищення кваліфікації педагогічних працівників у міжкурсовий період ще неповною мірою відповідає сучасним вимогам. Розробку наукових основ неперервної професійної освіти було здійснено в працях С. Заславської, С. Ніколаєнко, В. Олійника, О. Щербака, В. Юрженко.

В. Олійник підкреслює, що кадровий пріоритет є принциповою вимогою Національної доктрини розвитку освіти України. Тому для України в процесі її розбудови визначальним є питання професійної компетентності педагогічних та управлінських кадрів, їх неперервне фахове вдосконалення на основі новітніх технологій. В основі такої стратегії лежить розуміння того, що інвестування в людину — найбільш перспективне вкладення капіталу. Значною мірою це стосується кадрів системи професійно-технічної освіти (ПТО), завдання якої — здійснювати підготовку трудових ресурсів для задоволення потреб виробництва у кваліфікованих і конкурентоспроможних на ринку праці робітничих кадрах і цим самим сприяти соціально-економічному розвитку держави [4].

За думкою О. Щербака: «Назріла необхідність обґрунтування нових концептуальних підходів до підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогів професійної школи, основними передумовами яких є врахування сучасних процесів освітньої реформи, визначення нових підходів до функціонування системи професійно-педагогічної освіти, з урахуванням міжнародного досвіду, інтеграційних процесів, активним учасником яких хоче бути Україна.

Багатоаспектність функцій і завдань професійно-педагогічної освіти, що реалізуються відповідними навчальними закладами, актуалізує необхідність визначення концептуальних засад підготовки, підвищення кваліфікації та перепідготовки педагогічних працівників для професійної школи, постійного оновлення напрямів, змісту і форм навчання відповідно до потреб економічного та соціального розвитку України, становлення демократичного суспільства на основі впровадження результатів сучасних наукових досліджень, широкого використання вітчизняного та зарубіжного досвіду в сфері професійно-педагогічної освіти, розробки відповідної нормативно-правової бази та вдосконалення існуючої, упорядкування й оптимізацію мережі навчальних закладів професійно-педагогічної освіти [6].

Неперервна освіта, за визначенням С. Ніколаєнко, повинна бути ефективною системою професійного навчання протягом усього трудового життя. Щоб відповідати трудовим вимогам нового тисячоліття, працівники мають дбати про поповнення освітнього багажу, зростання професійної майстерності, самовдосконалення та розвиток. Це водночас сприяє посиленню мотивації праці, стимулює і підвищує ринкову цінність носіїв інтелектуального капіталу [3].

Як вважає В. Олійник, підвищення кваліфікації педагогічних працівників профтехосвіти розглядається як неперервний процес, що охоплює керівників та інженерно-технічних працівників професійно-технічних навчальних закладів, від знань та умінь яких залежить якість реалізації цілей підготовки кваліфікованих робітничих кадрів [4].

Метою професійно-педагогічної освіти, за визначенням О. Щербака, є задоволення індивідуальних потреб громадян в особистісному та професійному зростанні, а також забезпечення потреб держави в кваліфікованих педагогах професійної школи високого рівня компетентності й культури, здатних розвивати особистість учня, готових творчо працювати у професійних навчальних закладах різного рівня акредитації і типу, сприяти подальшому соціально-економічному розвитку суспільства.

Перспективним напрямом у процесі вдосконалення системи неперервної освіти та організації підвищення кваліфікації як перманентного процесу науково-методичної та практичної діяльності педагогічних працівників ПТНЗ є проведення науково-методичних семінарів у між курсовий період [6].

Як зазначає В. Олійник, тривалість підвищення кваліфікації викладачів та майстрів виробничого навчання залежить від профілю підготовки, об'єктивних характеристик слухачів (базова освіта, стаж і досвід роботи, особисті якості тощо) і може варіюватися від 2–3 днів у міжкурсний період у вигляді проблемних семінарів, конференцій тощо до підготовки на кваліфікаційних курсах у закладах післядипломної педагогічної освіти.

Щорічно, у межах міжкурсного періоду під керівництвом обласних науково-методичних центрів і незалежно від проходження курсової підготовки в ЦІППО та ІПО ІПП Університету менеджменту освіти НАПН України, керівні та педагогічні працівники ПТНЗ з метою поновлення кваліфікаційної підготовки (підвищення рівня кваліфікації щодо вирішення нових завдань практики) та ознайомлення з досягненнями науки і сучасного виробництва проходять цільове тижневе стажування на підприємствах, галузевих центрах, фірмах тощо, а також залучаються до проведення науково-практичних семінарів, конференцій та інших форм методичної роботи з окремих актуальних питань підготовки кваліфікованих робітничих кадрів та розвитку системи ПТО [5].

Метою цієї статті є обґрунтування необхідності проведення науково-методичних семінарів у міжкурсний період в Інституті післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників Університету менеджменту освіти (м. Донецьк).

Декан факультету підвищення кваліфікації ІПОІПП УМО С. Заславська зазначає, що періодичність підвищення кваліфікації керівних і педагогічних працівників ПТНЗ — один раз в 5 років — уже не може вирішувати проблему з урахування інноваційного шляху розвитку країни. З метою надання оперативної допомоги практичним працівникам ПТНЗ в інституті створено систему оперативно-консультативної роботи.

Форми оперативно-консультативної роботи:

1. Денна форма (в Інституті).

1.1. Науково-методичні семінари і тренінги.

1.2. Консультації викладачів кафедр і керівників науково-методичних підрозділів інституту (науково-методичний центр, відділ сучасних технологій виробництва).

1.3. Робота в електронній бібліотеці інституту.

Науково-методична діяльність Інституту післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників Університету менеджменту освіти (ІПО ІПП УМО) націлена

на постійний розвиток і підвищення професійної компетентності педагогічних працівників. Викладачі та методисти ІПО ІПП УМО вчасно реагують на потреби педагогічних працівників ПТНЗ у інформації про інноваційні технології, сучасні методичні розробки і передовий педагогічний досвід [2].

Із цією метою на базі Інституту з 2006 р. регулярно проводяться науково-методичні семінари з окремих галузей економіки, міні-семінари з конкретних актуальних внутрішньогалузевих питань, майстер-класи з навчання новітнім технологіям. Ці заходи користуються великим попитом і збирають велику кількість фахівців з усіх регіонів України.

Велику увагу привернув до себе науково-методичний семінар «Інноваційні технології при підготовці фахівців автотранспортного профілю», який відбувся 20–21 листопада 2008 р.

Основні питання семінару:

- сучасні технології діагностики та ремонту автомобілів;
- впровадження інноваційних технологій навчання фахівців автотранспортного профілю;
- впровадження новітніх технологій на підприємствах автотранспортного профілю.

У науково-методичному семінарі взяли участь 50 педагогічних працівників із 17 областей України, м. Києва, м. Севастополя та АР Крим. Головну тему семінару розкрили А. Костенко, кандидат технічних наук, доцент кафедри «Автомобілі та двигуни» Донецького інституту автомобільного транспорту з докладом «Перспективні напрямки розвитку конструкцій автомобілів», О. Волохов, старший викладач кафедри «Технічна експлуатація автомобілів» Донецького інституту автомобільного транспорту з докладом «Методи, засоби, обладнання при організації робіт з діагностування автомобілів на автосервісних підприємствах» та В. Макаров, кандидат технічних наук, доцент, зав.кафедри «Технічна експлуатація автомобілів» Донецького інституту автомобільного транспорту з докладом «Напрями розвитку технічного обслуговування та ремонту автомобільного транспорту».

У межах семінару було проведено виїзне заняття на станції техобслуговування автомобілів марки «Хонда».

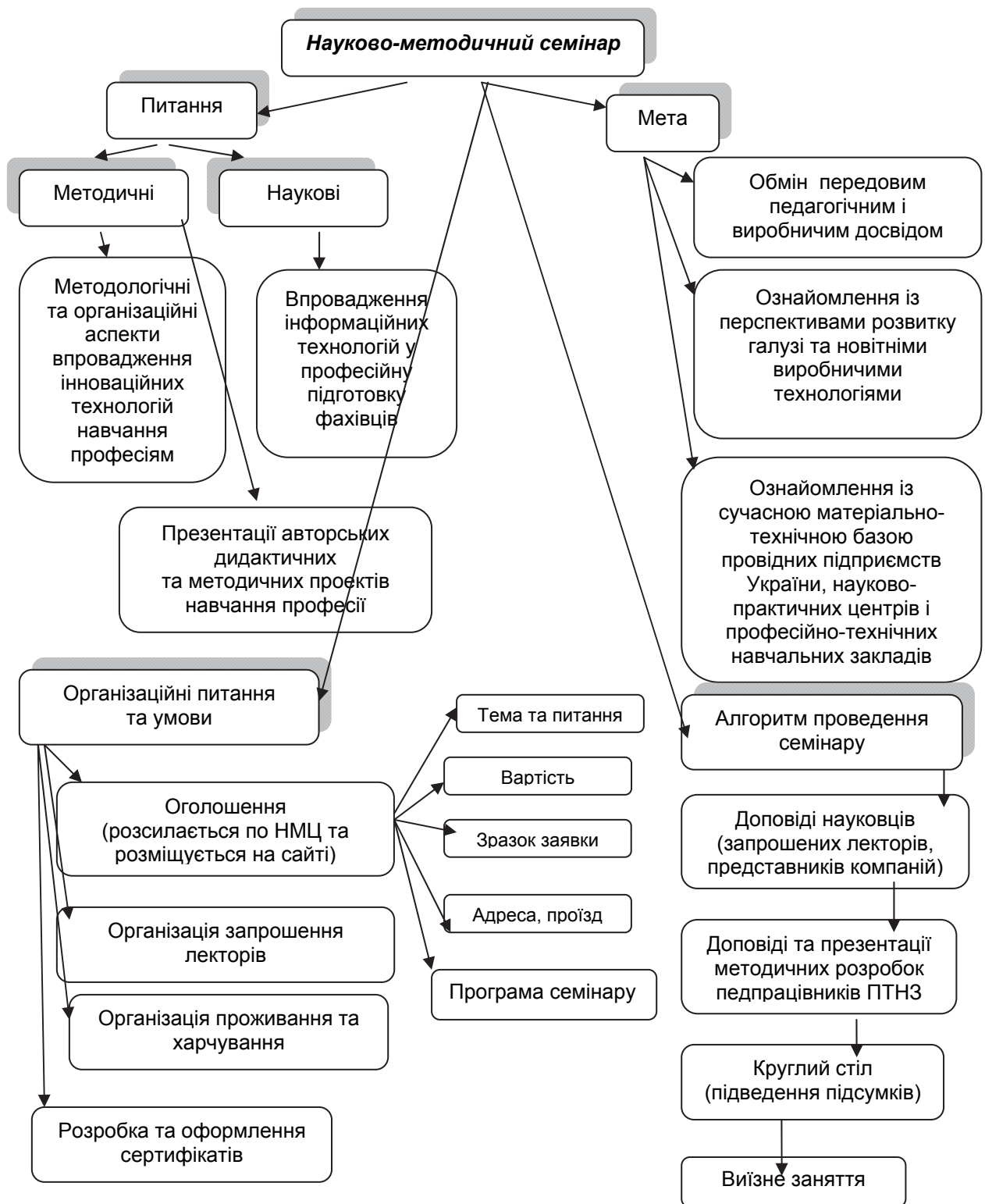
24 лютого 2009 р. відбувся методичний семінар «Основи професії сомельє», основним питанням якого було знайомство з професією сомельє. В методичному семінарі взяло участь 16 педагогічних працівників із Донецької, Луганської, Харківської, Рівненської та Дніпропетровської областей, АР Крим. Зацікавленість та увагу викликав в учасників майстер-клас, що був проведений під час семінару. Майстер-клас провів О. Бєляєв, переможець Всеукраїнського конкурсу сомельє. До програми входили декантація та дегустація французьких вин.

28–30 жовтня 2009 р. було проведено галузевий науково-методичний семінар «Підготовка кваліфікованих робітників у галузі сільського господарства».

Основні питання семінару:

- упровадження інноваційних технологій навчання при підготовці фахівців сільськогосподарського напрямку;
- інформатизація навчального процесу;
- інноваційні агротехнології.

Структура науково-методичного семінару

У науково-методичному семінарі взяли участь 28 педагогічних працівників із Донецької, Одеської, Луганської, Херсонської, Миколаївської, Запорізької та Дніпропетровської областей, АР Крим. У межах семінару відбулась презентація сучасної сільськогосподарської техніки, яку провів представник фірми «РАЙЗ» О. Кузьменко, а також проведено екскурсію на агропромислове підприємство «БЕТА-агроінвест»,

під час якої учасники семінару змогли персонально апробувати можливості сучасної агротехніки, зокрема такої відомої марки як John Deere.

Галузевий науково-методичний семінар «Інноваційні технології при підготовці фахівців у галузі побутового обслуговування (швейне виробництво), що відбувся 25–26 березня 2010 р, зібрав до участі 41 педагогічного працівника із Донецької, Одеської, Луганської, Херсонської, Миколаївської, Полтавської, Тернопільської, Житомирської, Сумської, Хмельницької, Запорізької та Дніпропетровської областей.

Основні питання семінару:

- методика впровадження інноваційних технологій навчання при підготовці фахівців у галузі побутового обслуговування (швацьке виробництво);
- сучасні виробничі технології швейної галузі.

До уваги учасників було представлено 28 докладів і виступів, а також презентація колекцій одягу Краматорського технологічного технікуму «Схід – Захід», «Гарна дівчина як у лузі калина», «1000 і 1 ніч» та «Святі гори» під керівництвом викладачів О. Познякової і В. Малюкової.

28–29 жовтня 2010 р. проведено галузевий науково-методичний семінар «Використання сучасних інформаційно-комунікаційних і виробничих технологій при підготовці кваліфікованих робітників будівельного профілю».

Основні питання семінару:

- методологічні та організаційні аспекти впровадження інноваційних технологій навчання професіям будівельного профілю;
- сучасні будівельні матеріали та технології провідних вітчизняних і закордонних компаній;
- впровадження інформаційних технологій у професійну підготовку фахівців будівельного профілю;
- презентації авторських дидактичних проектів навчання професії.

У семінарі взяли участь 45 педагогічних працівників із Донецької, Луганської, Херсонської, Полтавської, Житомирської, Сумської, Херсонської, Волинської, Київської та Дніпропетровської областей. На семінарі виступили: С. Заславська, професор, декан ІПО ППП УМО з докладом «Модульна технологія навчання професії будівельного профілю. Концепція та шляхи впровадження»; С. Кожем'яка, кандидат технічних наук, доцент Донбаської національної академії будівництва та архітектури з докладом «Нові технології і матеріали виробництва компанії «Кнауф». У межах семінару було проведено виїзне засідання у Центр професійно-технічної освіти архітектури та будівництва з відвіданням науково-практичних центрів «Кнауф» та «Будмайстер».

14–15 квітня 2011 р. відбувся галузевий науково-методичний семінар «Використання сучасних інформаційно-комунікаційних і новітніх технологій при підготовці барменів та офіціантів». У семінарі взяли участь 53 представники з 12 областей України, м. Києва та м. Севастополя.

Основні питання галузевого науково-методичного семінару:

- методологічні та організаційні аспекти впровадження інноваційних технологій навчання професіям бармена та офіціанта;
- впровадження новітніх технологій в організацію ресторанного бізнесу;

- впровадження інформаційних технологій у професійну підготовку барменів та офіціантів;

- презентації авторських дидактичних проектів навчання професії.

У рамках семінару відбулася екскурсія в ресторан «PASTA PROJECT» Торгово-розважального центру «Донецьк-Сіті».

Викладачами Донецького національного університету економіки та торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського був проведений сервіс-клас «Техніка праці офіціанта».

Але, слід зазначити, що в умовах економічного спаду багато потенційних учасників не мали фінансової можливості приїхати на науково-методичні семінари в Донецьк. Тому кафедрою методики професійного навчання й новітніх технологій виробництва (завідувач кафедри І. Сілаєва) і відділом сучасних технологій виробництва (завідувач відділу Г.А Михайлова) був розроблений алгоритм проведення Інтернет-семінарів (*технічно – Worldwide Web форумів*). Така форма проведення семінарів дає педпрацівникам ПТНЗ можливість на своєму робочому місці ознайомитися з педагогічним досвідом інших учасників із усіх регіонів України, а також брати участь в обговоренні питань підготовки фахівців з різних професій. Учасники семінару мають можливість не тільки вивчати методичні матеріали, які підготували провідні спеціалісти галузі, але й обмінюватися своїми особистими розробками й ідеями, одержувати консультації фахівців і викладачів Інституту в режимі on-line.

За таким алгоритмом були проведені: галузевий науково-методичний Інтернет-семінар «Підготовка кваліфікованих робітників в галузі економіки» — 26–28 травня 2009 р. У семінарі брали участь 23 педагогічних працівника із Донецької, Луганської, Полтавської, Миколаївської, Закарпатської, Чернігівської, Волинської та Дніпропетровської областей, м. Севастополя та міжнародний галузевий науково-методичний Web-семінар «Інноваційні технології при підготовці електрогазозварників» — 17–22 травня 2010 р. У семінарі брали участь педагогічні працівники із Росії, Білорусії, педагогічні працівники із Донецької, Луганської, Херсонської, Полтавської, Тернопільської, Житомирської, Закарпатської, Київської та Дніпропетровської областей України. Загальна кількість учасників семінару — 52 особи. Web-семінар здобув статус постійнодіючого.

Висновки

Отже, можна зробити висновок, що впровадження науково-методичних галузевих семінарів та Інтернет-семінарів в процес підвищення кваліфікації педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів дає змогу забезпечити:

- обмін передовим педагогічним і виробничим досвідом;
- ознайомлення із перспективами розвитку галузі та новітніми виробничими технологіями;

- ознайомлення із сучасною матеріально-технічною базою провідних підприємств України, науково-практичних центрів і професійно-технічних навчальних закладів;

- більш повне забезпечення інтересів слухачів залежно від їх підготовки та можливостей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про державну національну програму «Освіта» (Україна XXI століття): Постанова Кабінету міністрів України від 3 листопада 1993 р. № 896, Київ // Освіта. — 1993. — № 44–46. — С. 2.
2. Неперервна освіта керівних кадрів професійно-технічних навчальних закладів: моногр. / А. С. Нікуліна, С. А. Заславська, І. Є. Сілаєва ; за ред. А. С. Нікуліної. — Донецьк : ДІПО ІПП, 2005.
3. Ніколаєнко С. М. Інноваційний розвиток професійно-технічної освіти в Україні / С. М. Ніколаєнко. — К. : Книга, 2007. — 232 с.
4. Олійник В. В. Управління розвитком системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників професійно-технічної освіти: наук.-метод. посіб. / В. В. Олійник. — К. : ЦІППО, 2002.
5. Олійник В. В. Підвищення кваліфікації працівників профтехосвіти: концептуальні та організаційно-методичні засади / В. В. Олійник ; АПН України ; Ун-т менеджменту освіти. — К., 2009.
6. Щербак О. І. Концептуальні засади професійно-педагогічної освіти / О. І. Щербак // Педагог професійної школи: зб. наук. пр. — К. :Наук. світ, 2004.
7. Юрженко В. В. Актуальні проблеми розвитку професійно-технічної освіти: зб. наук. пр. АПН України / В. В. Юрженко. — К. : Педагог. думка, 2007.

Михайлова Г. А.

НЕПРЕРЫВНОСТЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В МЕЖКУРСОВОЙ ПЕРИОД: ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

В статье рассмотрена проблема необходимости продолжения образования в межкурсовой период на примере проведения научно-методических семинаров по профессиям.

Ключевые слова: непрерывность образования, межкурсовой период, научно-методический семинар.

Mikhaylova G.

CONTINUITY OF VOCATIONAL TEACHER EDUCATION IN TERM BETWEEN COURSES: DEVELOPMENT PROSPECTS

In the article the problem of necessity of continuation of education is considered in between course period on the example of leadthrough scientifically methodical seminars after professions.

Key words: continuity of education, intercourse period, scientifically methodical seminar.